

10.6.2002

Sisäasiainministeriö

SISÄASIAINMINISTERIÖN TILINTARKASTUSKERTOMUS VUODELTA 2001

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tänään päättänyt antaa sisäasiainministeriön tilintarkastuksesta varainhoitovuodelta 2001 tämän tilintarkastuskertomuksen. Tarkastuksen on suorittanut ylitarkastaja Martti Stenman ja sitä on valvonut tarkastuspäällikkö, JHTT Erkki Pitkänen.

Tarkastus on suoritettu tarkastusviraston tilintarkastusohjeen mukaisesti ja se on kohdistunut sisäasiainministeriön tilinpäätökseen, tilinpäätöstietojen perustana olevaan kirjanpitoon ja muuhun laskenta-toimeen, hallinnonalan toimintakertomukseen, sisäiseen valvontaan, talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamiseen sekä Palosuojelurahaston tilinpäätökseen.

Tarkastuksen perusteella esitetään seuraavaa.

TILINPÄÄTÖS JA LASKENTATOIMI**Tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot, laskelmien tarkastelu ja kirjanpito**

Tilinpäätöslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä niiden perustana olevaa kirjanpitoa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, ovatko tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot olennaisilta osiltaan oikein laaditut.

Tilinpäätöslaskelmat, jotka koostuvat talousarvion toteutumalaskelmasta, tuotto- ja kululaskelmasta sekä taseesta on tarkastuksessa todettu laadituiksi olennaisilta osiltaan säännösten mukaisesti.

Tilinpäätöslaskelmien liitteenä esitetyt tiedot on tarkastuksessa todettu esitetyiksi olennaisilta osiltaan talousarvioasetuksen edellyttämällä tavalla.

Tilinpäätösasiakirjassa on esitetty tilinpäätöslaskelmien tarkastelu talousarvioasetuksen mukaisesti.

Kirjanpidon tarkastuksen perusteella arvioituna voidaan kirjanpitoa pitää asianmukaisesti järjestettynä ja hoidettuna.

Tuloksellisuuden kuvaus, maksullisen toiminnan kannattavuustiedot ja näiden perustana oleva laskentatoimi

Tuloksellisuuden kuvauksen ja kustannusvastaavuuslaskelman sisältöä ja esittämistapaa sekä tilinpäätöstietojen perustana olevaa laskentainta on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, sisältääkö tuloksellisuuden kuvaus olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot. Tuloksellisuuden kuvauksessa esitettyjen vaikuttavuustietojen riittävyttä on arvioitu kokonaisuutena.

Ministeriön omaa toimintaa koskevia taloudellisuutta ja tuottavuutta tai niitä korvaavia tehtävittäisiä tai tulosaluekohtaisia kustannustietoja ei ole esitetty tilinpäätöksessä, joten tiedot eivät näiltä osin ole riittäviä.

Tilinpäätösasiakirjaan sisältyy ministeriötilivirastonkin osalta kustannusvastaavuuslaskelma, koska asehallintoyksikön tuotot olivat 1,3 Mmk vuonna 2001. Muutoin julkisoikeudellisen ja liiketaloudellisen maksullisen toiminnan tuotot olivat yhteensäkin selvästi alle 0,5 milj. mk, jolloin niiden osalta kustannusvastaavuuslaskelmia ei ole laadittu. Tarkastettu kustannusvastaavuuslaskelma on tarkastuksessa todettu luotettavaksi.

Toimintakertomuksessa on tuloksellisuuden kuvauksena esitetty hallinnonalan ja ministeriön strategisten, vaikuttavuutta koskevien yleistavoitteiden toteutumisen tarkastelu sisältäen ministeriön omalle toiminnalle asetetut vastaavat tavoitteet. Ministeriötiliviraston kuvauksessa vaikuttavuustietoja on esitetty riittävästi.

Tuloksellisuuden laskentainta tulee edelleen kehittää talousarvioasetuksen 55 §:n vaatimusten mukaisesti, jotta tuloksellisuudesta voidaan esittää luotettavat ja riittävät tiedot.

SISÄINEN VALVONTA

Sisäistä valvontaa on tarkastettu laskentatoimen ja tilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä. Tuloksellisuuden kuvauksen taloudellisten tietojen puuttumista ja laskentatoimen puutteita on pidettävä myös sisäisen valvonnan puutteina

TULOSTAVOITTEET HALLINNONALALLA JA HALLINNONALAN TOIMINTAKERTOMUSTIEDOT

Sisäasiainministeriön hallinnonala koostuu lukuisista toimialoista tai niihin verrattavista tehtäväalueista (jäljempänä näistä käytetään yleisnimitystä toimiala). Näitä ovat poliisi, rajojen vartiointi, pelastustoimi, viranomaisradioverkkohanke, ulkomaalaishallinto, rekisteri-, läänin- ja kihlakuntahallinnot, kunta-asiat, aluekehitys ja siihen liittyvät Euroopan aluekehitysrahaston rahastovastuuministeriöön liittyvät tehtävät. Näiden lisäksi hallinnonalan tarkastustoimintaan on sisällytetty talousarvion ulkopuolinen Palosuojelurahasto.

Hallinnonalalla on ministeriötiliviraston lisäksi 17 muuta tilivirastoa, joista erityisesti laaja-alaisiin lääninhallituksiin sisältyy paljon em. toimialojen ja eri ministeriöiden delegoimia tehtäviä.

Tulostavoitemenettelyt hallinnonalalla

Sisäasiainministeriön hallinnonalan tulostavoitteiston rakenteessa ei ole tapahtunut oleellisia muutoksia aikaisempiin vuosiin verrattuna. Hallinnonalan keskeiset tavoitteet on määritelty vuoden 2001 talousarvion sisäasiainministeriön pääluokan ja eri toimialojen momenttiperusteluissa. Nämä alustavat tulostavoitteet on täsmennetty sisäasiainministeriön hallinnonalan tulossuunnitelmassa 2001-2005 ja niiden toteutumisesta on raportoitu hallinnonalakertomuksessa. Tulossuunnitelmasta on johdettu ne, lähinnä vaikuttavuutta koskevat tavoitteet, jotka on kirjattu hallinnonalalla tehtyihin tulossopimuksiin.

Sisäasiainministeriössä on tarpeen edelleenkin kehittää tulosohjausta erityisesti ministeriön oman toiminnan, läänin- ja rekisterihallinnon toimialoilla, jotta tavoiteasetannassa päästäisiin määräysten edellyttämälle tasolle tuottavuus- ja taloudellisuus- ja kannattavuustavoitteiden osalta. Jos viraston tuotosta ei teknisistä syistä voi mitata tai sen mittaamisesta ei saavuteta vastaavaa hyötyä, ministeriön tulee edellyttää itseltään ja alaiseltaan hallinnolta korvaavien tulosalueittaisten tai tehtävittäisten kustannustietojen esittämistä samansisältöisesti niin, että niiden toteutumisesta voidaan toimialoittain raportoida hallinnonalakertomuksessa.

Toimintakertomuksen kuvaus hallinnonalan palvelu- ja tuotantotoiminnan vaikuttavuuden, laadun ja taloudellisuuden kehityksestä

Toimintakertomuksen kuvaus hallinnonalan tuotantotoiminnan vaikuttavuudesta sisältää mm. runsaasti tietoja tulossuunnitelmassa esitettyjen tulostavoitteiden johdosta suorituista toimenpiteistä, mikä antaa kuvaa toiminnan vaikuttavuudesta. Toiminnan vaikutukset ilmenevät pääsääntöisesti vasta raportointivuoden jälkeen, jolloin niitä mm. tästä syystä on tilintarkastuksen keinoin vaikea arvioida.

Toimintakertomus sisältää vain rajoitetusti talousarvioasetuksen 65 §:n edellyttämiä kuvauksia hallinnonalan toiminnan taloudellisuudesta. Toimintakertomuksen perusteella voi muodostaa kuten edellisnäkin vuonna korkeintaan suuntaa-antavan kuvan hallinnonalan toiminnan taloudellisuudesta ja sen kehityksestä. Toimialoista rajojen vartioinnin kuvaus on asianmukainen ja poliisin kuvaus edelleen kehittynyt, minkä taustalla on ”poliisikonserni”-tasoinen laskentatoimi.

Toimintakertomuksen selvitys hallinnonalalle siirtomenoihin myönnettyjen määrärahojen vaikuttavuudesta

Pelastustoimen ja kuntien harkinnanvaraisten valtionosuuksien osalta on esitetty tietoja siirtomenoihin myönnettyjen määrärahojen vaikuttavuudesta. Euroopan aluekehitysrahaston osalta rahastovastuuministeriön raportointi on määrällisesti riittämätöntä. Siirtomenoihin myönnettyjen määrärahojen vaikuttavuudesta ei ole esitetty arviointitietoja Euroopan aluekehitysrahaston eikä kuntien valtionosuusjärjestelmän osalta, minkä taustalla on mm. toiminnan hajaantuminen usealle hallinnonalalle. Näiden rahojen vaikuttavuutta voidaan parhaiten selvittää erillisillä evaluoinneilla ja arvioinneilla, joista ei esitetä tietoja tässäkin tilinpäätöksessä.

Katsaus ministeriön toimialaan kuuluvaan liike- ja muuhun taloudelliseen toimintaan

Hallinnonalan eri toimialojen maksullisesta toiminnasta on esitetty riittävät tiedot. Tarkastelussa esitetään muun ohella toiminnan tuotot, kustannukset ja ali-/ylijäämät, muutosten taustoja ja selityksiä ali- / ylikatteisuudelle. Maksullisen toiminnan tilinpäätöstietojen luotettavuutta on arvioitu muun ohella hallinnonalan tilivirastojen tilintarkastuskertomuksissa. Hallinnonalan toimintakertomuksessa esitetty ulkomaalaisviraston maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus on pienempi kuin tiliviraston omassa tilinpäätöksessä.

Toimintakertomustiedot kokonaisuudessaan

Toimintakertomuksessa on esitetty keskeiset tiedot hallinnonalan toiminnan vaikuttavuudesta. Vaikuttavuustavoitteiden luonne, niiden toteutumatietojen raportointitapa sekä taustalla oleva hallinnonalan monimutkaisuus eivät kuitenkaan mahdollista tilintarkastuksen keinoin luotettavan arvion antamista näiden tavoitteiden toteutumatietoista.

Talousarvioasetuksen 65 § 1 momentin edellyttämiä hallinnonalan palvelu- ja tuotantotoiminnan taloudellisuuden kehittymistä koskevia tietoja on esitetty vain rajojen vartioinnin osalta.

TALOUSARVION JA SITÄ KOSKEVIEN KESKEISTEN SÄÄNNÖSTEN NOUDATTAMINEN

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

PALOSUOJELURAHASTON TILINPÄÄTÖS

Palosuojelurahaston tilinpäätös on laadittu rahastoa koskevien säännösten mukaisesti.

Tarkastusneuvos, JHTT

Erkki Mäki-Ranta

Ylitarkastaja

Martti Stenman

TIEDOKSI Valtiontilintarkastajat
Valtiovarainministeriö
Sisäasiainministeriön kansliapäällikkö
Valtiokonttori